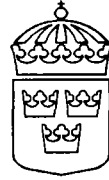

Trafikutskottets betänkande

1989/90:TU15

Postväsende

1989/90
TU15

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas i proposition 1989/90:100 (budgetpropositionen) bilaga 8, avsnittet G. Postväsende, framförda förslag jämte förslag i sju motioner.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsförslagen.

Vid betänkandet har fogats reservationer mot utskottets beslut beträffande tre motionsförslag, nämligen av

c-, vpk- och mp-ledamöterna i fråga om postens ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation (res. 1),

vpk- och mp-ledamöterna i fråga om postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs (res. 2) samt

c- och vpk-ledamöterna i fråga om införande av ett kulturporto (res. 3).

Särskilda yttranden har avgetts av

c-, vpk- och mp-ledamöterna i fråga om samverkan med butiker m.m. i skärgårdsområden (s.y. 1),

vpk- och mp-ledamöterna i fråga om ekonomiskt stöd för postservice i glesbygder m.fl. områden (s.y. 2) samt

fp-ledamöterna i fråga om införande av ett kulturporto (s.y. 3).

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1989/90:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) i avsnitt G. Postväsende (s. 118—124)

1. att riksdagen godkänner vad föredragande departementschefen har anfört om inriktningen av postens verksamhet under perioden 1991—1993 (s. 118—123),

2. att riksdagen till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 152 900 000 kr. (punkt G1., s. 123—124),

3. att riksdagen till Ersättning till postverket för tidningsdistribution för budgetåret 1990/91 anvisar ett anslag på 12 000 000 kr. (punkt G2., s. 124).

1989/90:T216 av Inga-Britt Johansson och Rune Evensson (båda s) vari yrkas (delvis) att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga uppköp av post- och teletjänster av sociala skäl.

1989/90:T909 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om postverkets ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation,

2. att riksdagen hos regeringen begär att postverket får i uppdrag att återuppta postbefordran med postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs.

1989/90:T911 av Leif Marklund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet till utlokalisering av delar av postgirots verksamhet till Piteå.

1989/90:T912 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av ett kulturporto i enlighet med vad som anges i motion 1989/90:Kr255.

1989/90:T915 av Lennart Pettersson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgade arbetsmöjligheter för postverket,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pröva om det som förordas i yrkande 1 bör ske genom en sammanslagning av posten och televerket.

1989/90:T920 av Lars De Geer (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast tillsätter en utredning om möjligheterna att utlokalisera en mindre del av postgirot från Stockholm till Avesta.

1989/90:T925 av Hugo Andersson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen uttalar att alla samverkansformer bör prövas för att ge skärgårdens bofasta befolkning bättre postservice.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1989/90:Sk407.

Allmänt om postverket

Postverket har enligt förordningen (1988:79) med instruktion för verket till huvuduppgift att driva poströrelse, vari det ingår att (1) befordra och distribuera brev och paket samt (2) förmedla betalningar. Posten får enligt instruktionen också driva annan verksamhet som det har särskilda förutsättningar för.

Postverket äger "ensamrätt till regelbunden befordran mot avgift av slutna brev ävensom öppna försändelser innehållande helt eller delvis skrivna meddelanden" (postens monopol).

Poströrelsen är indelad i fyra affärsområden, nämligen Brev, Lättgods, Postgirot samt Bank och Kassa. För poströrelsen är vidare landet indelat i postregioner.

I postverket ingår vidare en finansrörelse samt ett antal särskilda resultatenheter — t.ex. Postens Diligenstrafik. Postverket har vidare två dotterbolag, av vilka det ena är moderbolag för andra bolag. Postverket (posten) och postens bolag bildar en affärsverkskoncern, som leds av en koncernstyrelse.

Postens kundservice förmedlas genom 2 100 postkontor, 2 700 lantbrevbäringslinjer, 8 100 stadsbrevbäringsdistrikt samt 41 000 brevlådor. Lantbrevbärarna både delar ut post i postlådor och står till tjänst med kassaservice. I mycket gleset befolkade områden, där kostnaderna för lantbrevbärning skulle bli orimligt höga, får hushållen sin postservice genom postväskor som sänds med reguljära transportmedel till och från ett postombud hos vilket hushållen får hämta eller lämna post.

I postens distributionsnät sänds inlämnade försändelser till ett 70-tal "uppsamlingspostkontor", där försändelserna sorteras och därifrån sänds vidare till "spridningspostkontor" i närmare 40 brevområden och ca 20 paketområden.

Postens syfte är att över hela landet förmedla meddelanden, lättgods och pengar samt erbjuda andra finansiella tjänster så att alla kan nå alla och så att kundernas affärer stöds.

Statens ägarkapital i posten uppgår till 822 milj.kr. som är lika fördelat med 411 milj.kr. på ett amorteringsfritt statslån och med 411 milj.kr. på ett verkskapital.

Kalenderår är verksamhetsår. Postens rörelseintäkter år 1989 uppgick till ca 17 miljarder kronor och resultatet till 600 milj.kr. Aktiebolagen omsatte samma år ca 1 miljard kronor.

Antalet anställda i posten uppgår i medeltal till ca 53 000 och till ca 2 000 i aktiebolagen.

Former för statsmakternas styrning av postverket

Statsmakternas styrning av postens verksamhet sker genom att service-mål och ekonomiska krav fastställs på grundval av rullande treårsplaner, som upprättas av posten.

De mål som har fastställts är mål för servicen och prisutvecklingen beträffande s.k. normalbrev, mål för tillgängligheten till kassaservice samt mål för det ekonomiska resultatet. Normalbrev är brev för vilka avgifterna för befördran utgår enligt den s.k. normaltaxan. Dessa brev skall i princip delas ut första vardagen (måndag—fredag) efter inlämningen (övernattbefördran).

Regeringen fastställer normaltaxan för befördran av brev och avgifterna för postbefördran av tidningar m.m. Posten bestämmer övriga avgifter.

Posten har i princip beslutanderätt över samtliga investeringar och får finansiera alla investeringar med i rörelsen tillgängliga medel.

Med stöd av ett bemyndigande av regeringen i maj 1988 har tillkallats kommittén (K 1988:02) för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena (dir. 1988:11). Kommittén beräknas komma att redovisa sina överväganden inom kort.

Föredragande departementschefen anmäler i budgetpropositionen att en översyn av styrningen av de till kommunikationsdepartementet hörande affärsverken kommer att påbörjas. Under översynen kommer enligt departementschefen bl.a. att behandlas kraven på treårsplanernas innehåll, ekonomisk styrning, organisation och redovisning samt hur den ägarmässiga uppföljningen skall ske.

Utskottet

1 Inriktningen av postverkets (postens) verksamhet under treårsperioden 1991–1993

1.1 Propositionsförslagen

Riksdagens krav på posten är för närvarande följande.

Posten skall ge god grundläggande postservice till såväl stora som små kunder i hela landet till rimliga priser. Kundernas efterfrågan skall vara styrande för postens insatser.

Postens produktionssystem skall vara uppbyggda så att i princip 100 % av normalbrev kan gå fram över natten. Andelen normalbrev som faktiskt går fram över natten skall vara minst 95 %.

Den höga geografiska täckningsgraden för daglig postkassaservice genom postkontor och lantbrevbäring till hushållen skall behållas.

Posten skall bedriva sin verksamhet på ett så effektivt sätt att den möjliggör ekonomisk överlevnad av egen kraft.

Postens verksamhet bör bedrivas så att den över åren kan ge ett genomsnittligt överskott som motsvarar 5 % av rörelseintäkterna. Överskottet skall användas till att ge staten en tillräcklig avkastning på verkets statskapital, ränta på statslånet samt medel till bekostande av investeringar och till viss konsolidering.

Föredragande departementschefen anför att posten under år 1988 har uppfyllt servicemålet avseende kontorsnätet men att andelen normalbrev som kom fram över natten var 94 % i genomsnitt under år 1988 och under första halvåret 1989.

Lönsamhetskravet överträffades under år 1988. Resultatet motsvarade drygt 6 % av rörelseintäkterna. Avkastningen på arbetande kapital uppgick till 27 %.

För år 1989 beräknas resultatet till 3 % av intäkterna och avkastningen på arbetande kapital till 13 %. För år 1990 beräknas resultaten i nämnda hänseenden bli 5 % resp. 19 %.

Posten har i sin treårsplan för åren 1991–1993 inte föreslagit någon ändring av de fastlagda målen för service och ekonomi. För att nå de

av statsmakterna uppställda målen har posten som övergripande mål för verksamheten angett nöjda kunder, personal som trivs samt tillräcklig lönsamhet. Postens strategi för att nå dessa mål är att posten skall kännetecknas av att vara säker, nära och offensiv.

Departementschefen tillstyrker den allmänna inriktning av postens verksamhet såsom den har kommit till uttryck i verkets treårsplan — innebärande bl.a. att de mål som statsmakterna tidigare har lagt fast för postens verksamhet tills vidare bör bestå. Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna vad departementschefen har anfört.

Innan utskottet redovisar sitt ställningstagande till propositionsförslagen behandlar utskottet vissa motionsförslag om postens verksamhet m.m.

1.2 Utvidgning av postens verksamhet till teleområdet

I motion T915 (s) framhålls bl.a. att posten — genom sitt ansvar för ett hela landet täckande kontors- och servicenät — har betydande regionala och sociala uppgifter och att det därför är särskilt viktigt att slå vakt om postens långsiktiga konkurrensmöjligheter och postens möjligheter att effektivt utnyttja sina resurser också vid ändrade yttre förhållanden. Med hänsyn till den konkurrens som posten genom utvecklingen på dator- och telekommunikationsområdena har utsatts för inom postens gängse verksamhetsområden är det enligt motionären inte rimligt att begära att posten inte skall få verka på nya områden. Ett sådant område är enligt motionären telekommunikationsområdet. Motionären vill att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att man bör överväga en utvidgning av postens verksamhetsområde till telekommunikationsområdet och att man vid övervägandena bör pröva om detta bör ske genom en sammanslagning av posten och televerket.

Riksdagens revisorer har beslutat att kartlägga de statliga affärsverkskoncernernas utveckling och har som ett första led i kartläggningen genomfört en granskning av postens verksamhet. Resultatet av denna granskning har redovisats i rapporten 1989/90:4 Postkoncernens verksamhet vilken revisorerna fattat beslut om i december 1989.

I rapporten konstateras att posten och televerket arbetar på samma marknad och konkurrerar med varandra och att konkurrensen mellan verken har skärpts. Enligt revisorernas uppfattning är det inte meningsfullt att två statliga företag bedriver konkurrerande verksamhet. De anser att en samordning av företagen bör studeras närmare och att man i samband därmed bör överväga att ombilda verken till aktiebolag. Revisorerna anmäler att de avser att återkomma till frågan i en särskild granskningsrapport.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det svenska postverket och det svenska televerket vid en internationell jämförelse har en hög servicenivå och låga kostnader. Med hänsyn härtill hyser utskottet tveksamhet om det finns någon anledning att överväga en sammanslagning av samhällets post- och teleservice.

I avvaktan på resultat av revisorernas fortsatta genomgång av affärsverkskoncernerna bör motionen inte föranleda någon särskild åtgärd av riksdagen. Den avstyrks således.

1.3 Postbefordran på järnväg och med postkupéer

För transporter av post inom uppsamlingsområdena och inom spridningsområdena använder sig posten av bilar. Mellan uppsamlingsområdena och spridningsområdena transporteras posten på järnväg, med bil eller med flyg. Vid järnvägstransport kan posten transporteras i s.k. postkupéer — vilka är järnvägsvagnar som är inredda som postsorteringskontor — eller i godsvagnar av olika slag.

Den 1 juni 1987 drogs postkupéerna in på sträckan Stockholm—Boden på grund av ändring av tågtiderna, och transporten av post i postkupéer ersattes med flygtransport. Från Vännäs, på nämnda järnvägssträcka, utgår en bandel till Umeå.

I motion T909 (fp) kritiseras indragningen av postkupéerna. Motionären framhåller att den har medfört arbetslöshet för postanställda, försenad postdistribution i Norrlands inland och höga transportkostnader för posten. Han framhåller också att användande av flyg medför luftföroreningar liksom transporter med lastbil av post till och från flygplatserna. Motionären begär ett uttalande av riksdagen om att posten bör ta ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation (yrkande 1) samt att postbefordran med postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs skall återupptas (yrkande 2).

Utskottet framhöll vid behandlingen i betänkande 1988/89:TU9 av motionsförslag om att posten skulle använda järnväg för posttransporter bl.a. att posten vid val av transportmedel för t.ex. övernattbefordran måste ta hänsyn till bl.a. den tidpunkt då dagens post kan vara klar för avtransport från ett område till ett annat område, transportavståndet, den tidpunkt då posten senast bör anlända till det andra området för att kunna delas ut där dagen efter inlämningen samt kostnaderna för transporten.

Utskottet pekade på att valet av transportmedel ytterst styrs av kundernas krav på snabba posttransporter och att posten under senare år har utsatts för ökad konkurrens genom bl.a. utvecklingen av olika medel som snabbt överför information.

Mot bakgrund av det anförda måste det få anföras att posten — inom ramen för de servicemål beträffande brevbefordran som riksdagen uppställer — besluta om hur posten skall transporteras mellan olika områden.

Utskottet utgår emellertid från att posten även beaktar allmänna samhällsintressen då posten väljer transportmedel och anlitar de transportmedel som med hänsyn till olika förhållanden är lämpliga och möjliga, något som utskottet framhöll i ovannämnda betänkande.

Med hänsyn till det anförda bör yrkande 1 i motionen inte föranleda något initiativ av riksdagen utan kan avslås.

Det torde inte böra ankomma på riksdagen att uttala sig i frågan hur post bör transporteras och behandlas på sträckan mellan Stockholm och Vännäs. I likhet med vad utskottet gjorde i ovannämnda betänkande vill utskottet i denna fråga begränsa sig till att peka på att flyg kan behöva användas för att övernattbefordran av post från Stockholmsområdet skall kunna ske till orter norr om områdena omkring Sundsvall och Östersund. I betänkandet redovisades för övrigt närmare uppgifter om tidsramen för postdistributionen till Umeåområdet m.m., till vilka uppgifter hänvisas och vilka visar att tidsmarginalerna för att klara övernattbefordran från Stockholmsområdet till Umeåområdet är begränsade.

Med hänsyn till det anförda bör yrkande 2 i motionen inte föranleda något initiativ av riksdagen. Det avstyrks följaktligen.

1.4 Postservice i glesbygder m.fl. områden

I yrkande 2 i motion T925 (c) begärs att riksdagen skall uttala att alla samverkansformer bör prövas för att ge skärgårdens bofasta befolkning bättre postservice. I motiveringen för yrkandet framhålls angelägenheten av att utveckla levande skärgårdar och kustsamhällen i vårt land. Här för är enligt motionärerna postservicen av betydelse. Motionärerna pekar på olika möjligheter för samverkan mellan posten och andra verksamheter till stöd för postservicen, såsom samverkan med andra gods- och varutransporter och social tillsyn av äldre.

I motion T216 (s) beklagar motionärerna att postkontor av lönsamhetsskäl läggs ned eller hotas av nedläggning i glesbygder och att detta även förekommer i delar av städer. Motionärerna framhåller att genom nedläggning av ett postkontor tas en viktig del av en bygds eller en ort sociala funktioner bort. Därför begär de i här aktuell del av motionen att staten skall ekonomiskt träda emellan, där postkontor inte är lönsamma, såsom staten gör då staten av SJ köper järnvägstrafik som inte är lönsam.

Posten har krav på sig att ta regionalpolitiska och sociala hänsyn. Posten erbjuder därvid tjänster som inte ger intäkter som täcker kostnaderna. Posten har också byggt upp vårt lands överlägset mest utvecklade distributionsnät. En god grundläggande postservice skall ju enligt ovan redovisade riktlinjer för postens verksamhet ges till såväl stora som små kunder i hela landet till rimliga priser.

De problem som ligger till grund för motionsförslagen behandlas av kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena. Kommittén skall bl.a. formulera postens regionalpolitiska och sociala ansvar och skall därvid granska postens riktlinjer för servicestandard i glesbygd och föreslå eventuella ändringar som bedöms motiverade. Kommittén beräknas — som nämnts ovan — redovisa sina överväganden inom kort.

Det förtjänar framhållas att då nedläggning av postkontor ersätts med postservice genom lantbrevbäring detta inte innebär sämre postservice för allmänheten. Postens kunder kan då få sina postärenden utförda i anslutning till hemmen.

Posten är öppen för att samverka med andra verksamheter för att tillhandahålla postservice. Posttjänster lämnas sålunda på entreprenadbasis i butiker och andra serviceinrättningar såsom kiosk, turiststation, sparbank m.m. På sina håll utför lantbrevbärarna under sina turer tjänster åt t.ex. kommunernas äldreomsorg. Med hänsyn härtill och till att ovannämnda kommitté kan beräknas komma att närmare behandla frågor om samverkan mellan posten och andra verksamheter synes här aktuell del av motion T925 (c) inte böra påkalla något initiativ av riksdagen. Motionen avstyrks således i denna del.

Med hänsyn till de direktiv som kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena har för sitt arbete synes inte heller här aktuell del av motion T216 (s) böra påkalla något initiativ av riksdagen. Även denna motion avstyrks i här aktuell del.

1.5 Införande av ett kulturporto

I motion T912 (c) begärs att ett av kulturhänsyn motiverat lågt "kulturporto" skall införas för distribution av böcker från bokhandel och bibliotek och för distribution av film och videogram från seriösa distributörer.

Med anledning av ett initiativ av utskottet (TU 1987/88:12 s. 14–16) har kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena fått i uppdrag att överväga frågan om införande av ett särskilt porto för bl.a. bokförsändelser.

Något initiativ av riksdagen med anledning av motionen synes därför inte erforderligt. Motionen avstyrks således.

1.6 Utlokalisering av delar av postgirot

Vid postgirot, som är förlagt till Stockholm, registreras och bokförs betalningar från och till postgirokontona m.m. Verksamheten är baserad på ADB-teknik. Varje arbetsdag förmedlas ca 1,7 miljoner betalningstransaktioner avseende ett sammanlagt belopp av ca 24 miljarder kronor. Antalet anställda vid postgirot uppgår till ca 5 000 – vilket antal motsvarar ca 4 500 årsarbetskrafter på heltidsbasis.

I motion T911 (s) begärs att delar av postgirot skall utlokaliseras till Piteå. Motionären framhåller att Piteå kommun tillsammans med HSB har påbörjat en omvandling av ett område som skall inrymma arbetsplatser, bostäder och möjligheter till rekreation.

I motion T920 (fp) begärs att man skall utreda möjligheterna att utlokalisera en mindre del av postgirot till Avesta. Motionären framhåller att Avesta kommun har drabbats hårt av sysselsättningsminskning inom SJ, posten och Avesta AB.

Från posten har under hand framhållits att behandlingstiden av postgirots betalningsuppdrag måste bli så kort som möjligt, då detta krävs med hänsyn till konkurrensen från bankerna och bankgirot inom området för betalningsförmedling m.m. Nuvarande krav på en total

behandlingstid om högst ca 24 timmar från mottagande av ett betalningsuppdrag med morgonposten till utdelningen påföljande dag av kontoutdrag — vilket krav i princip gäller för postgirots betalningsförmedling — nödvändiggör enligt underhandsuppgift från posten centraliserade system för behandlingen. Utflyttning från postgirot av den s.k. 24-timmarsservicen är enligt posten inte möjlig. Denna snabba service är det främsta konkurrensmedlet för postgirot. Posten planerar emellertid att i Tierp inrätta en filial till postgirot, dit behandlingen av s.k. 48-timmarsuppdrag — registrering av inbetalningar med checker m.m. — skulle flyttas. Behovet av årsarbetskrafter vid denna enhet beräknas till ca 20. Förläggning till Tierp av filialen har valts med hänsyn till önskemål om utlokalisering och till att filialen inte bör ligga på större avstånd från Stockholm än som motsvarar en färdväg på 1–1¼ timme med bil.

Nya kassaterminaler för ADB installeras på postkontoren under åren 1990–1992. Dessa kassaterminaler gör det möjligt att flytta ut vissa arbetsuppgifter från postgirot till postkontoren. Andelen arbetsuppgifter som kan flyttas ut till postkontoren uttryckt i årsarbetskrafter beräknas till ca 200 under den närmaste femårsperioden.

Mot bakgrund av den lämnade redovisningen är utskottet inte berett förorda något riksdagens initiativ med anledning av motionerna. De avstyrks därför.

1.7 Inriktningen av postens verksamhet under perioden 1991–1993

I motionerna har inte framförts någon erinran mot den i budgetpropositionen föreslagna inriktningen av postens verksamhet under perioden 1991–1993. Utskottet har inte heller något att erinra mot vad som har förordats i detta hänseende utan tillstyrker att riksdagen godkänner detta.

2 Ersättningar till postverket för befordran av tjänsteförsändelser och för tidningsdistribution

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1990/91 till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser anvisar ett förslagsanslag på 152 900 000 kr. samt till Ersättning till postverket för tidningsdistribution ett anslag på 12 000 000 kr.

Utskottet tillstyrker förslagen.

3 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utvidgning av verksamheten till teleområdet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:T915,

2. beträffande *postens ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation*

att riksdagen avslår motion 1989/90:T909 yrkande 1,
res. 1 (c, vpk, mp)

3. beträffande *postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs*
att riksdagen avslår motion 1989/90:T909 yrkande 2,
res. 2 (vpk, mp)

4. beträffande *samverkan med butiker m.m. i skärgårdsområden*

att riksdagen avslår motion 1989/90:T925 yrkande 2,

5. beträffande *ekonomiskt stöd för postservice i glesbygder m.fl. områden*

att riksdagen avslår motion 1989/90:T216 i denna del,

6. beträffande *införande av ett kulturporto*
att riksdagen avslår motion 1989/90:T912,
res. 3 (c, vpk)

7. beträffande *utlokalisering av delar av postgirot*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:T911 och 1989/90:T920,

8. beträffande *inriktningen av postens verksamhet 1991—1993*
att riksdagen godkänner vad i proposition 1989/90:100 bilaga 8 har anförts om inriktningen av postens verksamhet under perioden 1991—1993,

9. beträffande *vissa ersättningar till posten*
att riksdagen

a) till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 152 900 000 kr.,

b) till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* för budgetåret 1990/91 anvisar ett anslag på 12 000 000 kr.

Stockholm den 20 februari 1990

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Ove Karlsson (s), Olle Östrand (s), Kenth Skårvik (fp), Elving Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Görel Bohlin (m), Margit Sandéhn (s), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Rune Thorén (c), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp) och Jarl Lander (s).

Reservationer

1. Postens ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation (mom. 2)

Elving Andersson (c), Rune Thorén (c), Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet framhöll" och slutar med "kan avslås" bort ha följande lydelse:

Det mest miljövänliga och energieffektiva sättet att transportera post är transport på järnväg. Det angelägna i att skona miljön och att spara energi gör att posten i första hand bör välja järnvägen för transporter-
na av post mellan de olika postområdena. Postens servicemål bör dock inte eftersättas.

Med hänsyn till möjligheter till postsortering i postkupéer under resans gång liksom till utvecklingen mot snabbare järnvägsförbindelser behöver inte nödvändigtvis postbefordran per järnväg innebära ett långsammare alternativ än t.ex. befordran genom flyg.

Posten bör känna ansvar för att organisera sin transportorganisation miljömässigt riktigt. Att ha ett sådant ansvar går — som utskottet nu pekat på — att förena med en snabb och effektiv transportorganisation.

Vad utskottet sålunda har anfört om postens ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *postens ansvar för en miljömässigt riktig transportorganisation*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:T909 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs (mom. 3)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Det torde" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Fördelen med att transporttiden kan utnyttjas för postsortering jämte de allt större hänsyn till miljön och till vikten av att spara energi som numera måste tas talar enligt utskottets mening starkt för att postkupéer bör användas för posttransporter på sträckan Stockholm—Vännäs. Med hänsyn härtill och till de i motionen påtalade nackdelarna med postutdelningen m.m. som har kommit fram sedan postkupéerna på sträckan drogs in bör postkupéerna snarast återinföras.

Vad utskottet sålunda har anfört om postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *postkupéer på sträckan Stockholm—Vännäs*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:T909 yrkande 2 som
sin mening ger regeringen till kännas vad utskottet anfört,

3. Införande av ett kulturporto (mom. 6)

Elving Andersson (c), Rune Thorén (c) och Viola Claesson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Något initiativ" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Det är naturligtvis bra att behovet av ett bokporto har uppmärksamats genom direktiven för kommittén. Emellertid anser utskottet att det är självklart att man genom lägre befordringsavgifter måste underlätta bokförmedling via posten över hela landet. Ett lågt kulturporto bör således införas så snart som möjligt för distributionen av böcker från bibliotek och bokhandel. Även seriösa distributörer av film och videogram bör få använda ett sådant porto. Införande av ett kulturporto är så angeläget att utredningsresultat från kommittén inte bör avvaktas.

Vad utskottet sålunda har anfört om införande av ett kulturporto bör riksdagen som sin mening ge regeringen till kännas.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *införande av ett kulturporto*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:T912 som sin mening ger regeringen till kännas vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Samverkan med butiker m.m. i skärgårdsområden (mom. 4)

Elving Andersson (c), Rune Thorén (c), Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anför:

Det är angeläget att man — inte minst när det gäller regelsystemet — underlättar möjligheterna för samverkan med butiker m.m. för lokal postservice i skärgårdsområden. Vi utgår från att kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena uppmärksammar detta.

2. Ekonomiskt stöd för postservice i glesbygder m.fl. områden (mom. 5)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anför:

Bristande lönsamhet hos ett postkontor från företagsekonomisk synpunkt behöver inte betyda att postkontoret från samhällsekonomisk

synpunkt är olönsamt. Bibehållandet av ett postkontor t.ex. i ett förortsområde eller i en glesbygd kan ge sociala värden som måste beaktas.

Huruvida staten skall stödja sådana postkontor genom särskilda köp, som motionären föreslår, eller på annat sätt, bör utredas. Avgörande för stödformen torde vara hur konkurrenssituationen på postområdet utvecklas, liksom rent praktiska förhållanden. Det minst byråkratiska och mest samhällsekonomiska tillvägagångssättet bör tillämpas. Vi förutsätter att kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena uppmärksammar detta.

3. Införande av ett kulturporto (mom. 6)

Kenth Skårvik och Hugo Bergdahl (båda fp) anför:

Posten har sedan mitten av 1980-talet ett system med frankoetiketter. Dessa kan användas av bokförlag, bokhandlare, musikförlag, musikhandlare, antikvariat och tidskriftsförlag för distribution av böcker, noter o.d.

I avvaktan på förslag av kommittén för utredning av statens regionalpolitiska och sociala ansvar på tele- och postområdena, som skall behandla frågan om kulturporto och vars betänkande väntas i slutet av mars 1990, vill vi framhålla vikten av att ett sådant porto stadigvarande finns att tillgå.

